

Časopis Ochrany dravcov na Slovensku

Ročník 11

DRAVCE A SOVY

Birds of Prey and Owls – Journal of Raptor Protection of Slovakia

SPRÁVY SKUPÍN 2014

**ČASOPIS „DRAVCE A SOVY“
JUBILUJE**

**VÝRAZNÁ JESENNÁ
MIGRÁCIA SOKOLOV
ČERVENONOHÝCH
V ROKU 2014**

1

2015

DRAVCE A SOVY

Časopis Ochrany dravcov na Slovensku

Ročník 11 / Číslo 1 / 2015

Vydáva: Ochrana dravcov na Slovensku

Vedúci redaktor: Michal Noga

Redakčná rada: Lucia Deutschová,

Hana Latková, Marcel Uhrin

Grafická úprava: Grafické štúdio – DUDOK,
www.dudok.sk

Preklady: Lucia Deutschová, Zuzana
Guziová, Martina Badidová

ISSN: 1336 - 6874

Náklad: 200 kusov

Neprešlo jazykovou úpravou.

Adresa:

Ochrana dravcov na Slovensku
Raptor Protection of Slovakia (RPS)
Kuklovská 5
841 04 Bratislava

e-mail: dravce@dravce.sk

www.dravce.sk

tel.: 02 / 555 734 40

mobil: 0911 219 520

Bankové spojenie: Tatra banka a.s.

Číslo účtu: 2623078364/1100

IČO: 317 97 717

Fotografia na titulke:

Orol kríklavý.

Foto: Ervin Hrtan ml.

Fotografia na zadnej strane obálky:

Myšiak hôrny, orol kríklavý a jastrab krahulec.

Foto: E. Hrtan ml., J. Svetlík

NÁJDETE NÁS
NA SOCIÁLNYCH SIETĎACH

www.facebook.com/dravce.sk

twitter.com/dravce

LIFE **energia**

Od 1.9.2014 realizujeme projekt LIFE Energia, podporený Európskou komisiou. Všetky informácie o tomto projekte nájdete na:

www.lifeenergia.sk a www.facebook.com/lifeenergia.sk

PO PIATICH ROKOCH SA SKONČIL PROJEKT LIFE AQUILA POMARINA

Pri nahliadnutí 30 rokov do minulosti, musím z vlastnej skúsenosti konštatovať, že za tých 30 rokov som ani ja osobne a predpokladám, že ani členovia pracovnej skupiny pre orla kríklavého, nemali monitoring populácie tohto druhu zabezpečený na takej vysokej úrovni ako to bolo v priebehu projektu LIFE09NAT/SK/000396 „Ochrana orla kríklavého na Slovensku“ v rokoch 2011 – 2015. Technické fotografické a lezecké vybavenie, lezecké kurzy, finančné krytie pohonných hmôt a pracovného času riešiteľom projektu v 8-mich Chránených vtáčích územiach, vytvorili vynikajúce podmienky pre systematický monitoring orlov kríklavých na danom území. Celkovo bolo počas trvania projektu kontrolovaných 187 hniezdnych terórií, z ktorých na 170 bola preukázaná prítomnosť orlov kríklavých. 277 mládät vyletelo úspešne z hniezd počas trvania projektu. U 122 párov bolo 172 hniezd chránených prostredníctvom ochranných zón, čo predstavuje plochu 4 593 ha lesných biotopov. Bolo nainštalovaných 70 umelých hniezd na miestach kde bolo pôvodné hniezdo poškodené alebo zničené. 5 313 stĺpov 22 kV elektrického vedenia bolo ošetrených konzolovou chráničkou na lovských spolu v dvoch najvýznamnejších CHVÚ pre orla kríklavého na Slovensku – Horná Orava a Laborecká vrchovina. Monitoringom sa zistil za posledných 15 rokov až 23% pokles populácie orla kríklavého na Slovensku a súčasná populácia sa odhaduje na 600-800 párov. Boli zistené odborné vedecké poznatky, ktoré boli prezentované prostredníctvom vedeckých článkov v časopise Slovak Raptor Journal, v Správe pre verejnosť (Layman's Report), v brožúre o orlovi kríklavom a v monitorovacích správach. Poznatky o projekte a živote orla kríklavého boli verejnosti priblížené formou vzdelávacích a ekovýchovných aktivít hlavne pre školské zariadenia v počte 265 prednášok pre viac ako 7000 účastníkov. Celý projekt bol riadený organizáciou Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) v spolupráci s partnermi Východoslovenská energetika Holding, a.s., Stredoslovenská energetika, a.s., Stredoslovenská energetika – Distribúcia, a.s. a kofinancovaný EÚ prostredníctvom finančného nástroja pre životné prostredie LIFE a Ministerstvom životného prostredia SR. Na záver si už len želám, aby sa Ochrane dravcov na Slovensku aj naďalej darilo realizovať aj ďalšie podobné projekty, ktoré prinášajú pomoc a prospech tak slovenskej prírode ako aj hlavne skvostom našej prírody – dravým vtákom, orlom, sovám, sokolom...

Miro Dravecký

OBSAH

Úvod 3

Správy pracovných skupín 2014

Maderič B. – Orol kríklavý (<i>Aquila pomarina</i>)	4
Chavko J. – Orol kráľovský (<i>Aquila hellaca</i>)	6
Korňan J. – Orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>)	8
Chavko J. – Orliak morský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	11
Chavko J. – Sokol rároh (<i>Falco cherrug</i>)	12
Chavko J. – Sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>)	13
Chavko J. – Sokol červenonohý (<i>Falco vespertinus</i>)	14
Slobodník R. – Sokol myšiár (<i>Falco tinnunculus</i>)	15
Maderič B., Svetlík J. – Haja červená (<i>Milvus milvus</i>)	18
Noga M. – Kaňa popolavá (<i>Circus pygargus</i>)	19
Nemček V. – Kaňa močiarna (<i>Circus aeruginosus</i>)	20
Noga M. – Výr skalný (<i>Bubo bubo</i>)	21
Nemček V. – Sova obyčajná (<i>Strix aluco</i>)	22
Pačenovský S. – Pôtlík kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>)	24
Pačenovský S., Šotnár K. – Kuvíček vrbčí (<i>Glauclidium passerinum</i>)	25

Príspevky

Šotnár K. – Zaujímavosti spod dutiny kuvíčov	26
Slobodník R. – Výrazná jesenná migrácia sokolov červenonohých v roku 2014	28
Badidová M. – 3 D od ZSE – Dávame Domov Dravcom	29
Noga M. – Časopis „Dravce a sovy“ jubiluje	XX

OROL KRIKĽAVÝ (*Aquila pomarina*)

Boris Maderič

Riešitelia:

Š. Danko, M. Dravecký, E. Hrtan ml., I. Fabiánová, T. Flajs, E. Gulák, Z. Guziová, J. Holma, D. Karaska, J. Kicko, M. Lehocký, M. Madera, B. Maderič, O. Suchánek

Spolupracovníci:

P. Balko, P. Bryndza, I. Bryndza, E. Čendulová, V. Devečka, E. Hapl, K. Kicková, P. Kubík, D. Löbbová, A. Macková, P. Majko, Š. Mikiara, M. Olekšák, V. Pečeňák, J. Platko, Z. Pochop, J. Popovics, S. Senk, P. Siman, J. Tesák, I. Valach, P. Vrлік

Foto: E. Hrtan

Kontrolované hniezdiská	Checked breeding territories	227
Obsadené hniezdiská	Occupied breeding territories	206
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	149
Počet úspešne hniezdiacich párov	Successful breeding pairs	106
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	109
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	34
Kružkované jedince (pull.)	Ringed specimens (pull.)	82

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti populácie druhu na Slovensku.
The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Podiel jednotlivých riešiteľov na monitoringu populácie orla krikľavého bol nasledovný (počet kontrolovaných hniezdných lokalít/počet dohľadaných obsadených hniezd/počet vyletených mláďat): B. MADERIČ (55/37/36), J. KICKO (52/31/23), D. KARASKA (18/16/8), Š. DANKO (17/13/10), M. DRAVECKÝ (17/12/7), J. MIHÓK (14/8/4), E. GULÁK (10/5/2), O. SUCHÁNEK (9/5/4), I. FABIÁNOVÁ (7/7/8), J. HOLMA (7/6/2), T. FLAJS (6/1/1), M. MADERA (6/2/1), E. HRTAN (5/3/3) a M. LEHOCKÝ (4/2/0). V roku 2014 z hniezd 106 produktívnych párov úspešne vyletelo spolu 109 mláďat (103×1, 3×2). Tri prípady vyvedenia dvoch mláďat bez zásahu človeka zaznamenali vo svojich územiach I. Fabiánová, E. Hrtan a D. Karaska.

Členovia pracovnej skupiny označili na hniezdach spolu 82 mláďat ornitologickými kovovými krúžkami a súčasne odčítateľnými plastovými krúžkami svetlomodrej série so žltým trojmiestnym alfanumerickým kódom. Podiel jednotlivých riešiteľov na označovaní orla krikľavého bol nasledovný (ornitologický kovový krúžok/farebný plastový krúžok): B. MADERIČ 20/20, J. MIHÓK 16/16, J. KICKO 15/15, Š. DANKO 12/12, D. KARASKA 11/11, M. DRAVECKÝ 8/8, O. SUCHÁNEK 4/4 a T. FLAJS 1/0.

Príčinami neúspešnosti hniezdenia z celkového počtu 34 vyhodnotených neúspešných hniezdení boli prirodzené faktory: 9× veterná kalamita; 4× silné búrky, 3× predácia (po jednom *Accipiter gentilis*, *Martes martes* a neznáma); antropogénne faktory: 3× lesohospodárska činnosť, 2× vyrušovanie a v 13 prípadoch sa príčinu neúspešnosti nepodarilo zistiť. V máji 2014 sa viacerými oblasťami (napr. Horná Orava, Tatry, Volovské vrchy, Slovenský kras, Slanské vrchy a Laborecká vrchovina) na Slovensku prehnala silná víchrice, ktorá

spôsobila veternú kalamitu v lesných porastoch s hniezdnym výskytom orla krikľavého. Okrem jej vyššie uvedeného priameho vplyvu na hniezdnú úspešnosť orlov, bolo veternou kalamitou postihnutých minimálne 20 ďalších hniezdných lokalít nielen v ihličnatých, ale aj v listnatých lesoch! V nich síce hniezdenie nakoniec skončilo úspešne, ale významným spôsobom bol poškodený hniezdny biotop jednotlivých párov. Nakoľko takmer väčšina takto postihnutých hniezdných lokalít sa nachádza v hospodárskych lesoch, v nasledujúcom období budú správcovia lesných pozemkov vykonávať náhodné ťažby za účelom spracovania kalamitného dreva. Preto bude dôležité zabezpečiť kontrolný monitoring, aby sa uvedené lesohospodárske činnosti vykonávali mimo hniezdného obdobia a boli dodržiavané podmienky ochranných zón v okolí hniezd.

Na územne príslušný Okresný úrad, odbor starostlivosti o životné prostredie (Medzilaborce, Humenné) bol podaný podnet na zabezpečenie ochrany 18 hniezdných lokalít v Laboreckej vrchovine (B. MADERIČ). Z celkového počtu 227 kontrolovaných hniezdisk bolo 170 lokalít monitorovaných v rámci projektu LIFE09 NAT/SK/000396 „Ochrana orla krikľavého na Slovensku“, ktorý realizovala Ochrana dravcov na Slovensku v spolupráci s Východoslovenskou energetikou Holding, a.s., Stredoslovenskou energetikou, a.s. a Stredoslovenskou energetikou – Distribúciou, a.s. Projekt bol spolufinancovaný Európskou úniou prostredníctvom jej finančného nástroja pre životné prostredie LIFE+ a Ministerstvom životného prostredia SR.

Foto: E. Hrtan

OROL KRÁĽOVSKÝ

(*Aquila heliaca*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

Š. Danko, J. Mihók, J. Chavko, S. Harvančík, L. Šnirer, A. Dubravský,
B. Landsfeld, L. Prešínský, R. Galaš, J. Pavelka, L. Deutschová,
J. Izakovič, G. Demeter +, V. Balaška, B. Matejovič, E. Hrtan ml.,
P.Chrašč, M. Balla, V. Pečeňák a M. Repel

Foto: J. Chavko

Kontrolované hniezdiská	Checked breeding territories	58
Obsadené hniezdiská	Occupied breeding territories	51
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	49
Počet úspešne hniezdiacich párov	Successful breeding pairs	32
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	48
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	17

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku najmenej 95% z celkovej populácie.
The presented data are the result of activities of Working Group members in the breeding territory of the species providing data of about 95% of the whole breeding population in Slovakia.

Odhad hniezdnej populácie v SR v roku 2014 predstavuje 51 – 56 párov. Populácia orlov kráľovských hniezdi na západnom a východnom Slovensku.

Súhrn výsledkov monitoringu na západnom Slovensku:

- 20 skontrolovaných aktuálnych domovských okrskov
- 5 párov nezahniezdilo (len opustené hniezdiska)
- 15 obsadených domovských okrskov
- 15 párov zahniezdilo a znieslo násadu, priem 1,3
- 13 párov zahniezdilo a vyviedli 20 mláďat (6 × 1, 7 × 2) priem. 1,5
- 2 páry neúspešné – príčina neznáma (opustenie hniezda)

Straty:

- 2 páry nevysedeli násadu, neskôr z lokality zmizli
- 5 párov neobsadilo hniezdiska

Na 20 sledovaných hniezdiskách zahniezdilo spolu 15 párov v orografických celkoch 4 - Považský Inovec, 4 - Trábeč, 1 - Pohronský Inovec, 1 - Hronská pahorkatina, 1 Záhorské Pomoravie, 1 - Nitrianska pahorkatina, 2 - Trnavská pahorkatina a 1 - Podunajská rovina. Najvyššia denzita párov bola zaznamenaná v Považskom Inovci a Trábeči, naopak v Malých Karpatoch ešte pred r. 2000 hniezdilo tiež 6 párov, ale v tomto roku už ne-

zahniezdil ani jediný pár, príčinou bolo zlikvidovanie hniezdného biotopu ťažbou, ktorú realizovali Štátne lesy – Lesná správa Pezinok. Pracovníčka OÚŽP vraj zabudla vydať rozhodnutie o ochrannej zóne okolo hniezda a Štátne lesy napriek upozorneniu, že je to posledné hniezdisko orla kráľovského v Malých Karpatoch, porasty vyťažili.

Súhrn výsledkov monitoringu na východnom Slovensku:

- 38 kontrolovaných domovských okrskov
- 36 domovských okrskov obsadených pármí
- 34 párov zahniezdilo a znieslo násadu (priem. úsp. 0,8 ml.)
- 19 párov hniezdilo úspešne a vyviedli min. 28 mláďat (priem. 1,5 ml.)

Straty:

- celkove bolo 15 párov neúspešných. 2 páry mali hluché – neplodné násady, 5 párom spadlo hniezdo v dôsledku víchrice (s vajcami, alebo mláďatami) a v 8 prípadoch nie je príčina neúspešnosti známa.

V pohoriach zahniezdilo 5 párov (Slanské a Volovské vrchy) a 23 párov hniezdilo v nížinách v agrocentrach (Východoslovenská rovina a Košická kotlina).

OROL SKALNÝ

(*Aquila chrysaetos*)

Ján Korňan

Riešitelia:

M. Macek, L. Šimák, M. Dravecký, M. Lehotský, K. Šotnár, J. Mihók,
S. Ondruš, J. Hoľma, B. Sedláková, P. Kubík, T. Flajs, J. Pavelka,
L. Šnír, J. Tesák

Spolupracovníci:

M. Ballo, M. Dobrota, P. Drengubiak, A. Dubravský, L. Dzuriková,
E. Feriancová, M. Gejdoš, S. Harvančík, M. Jasík, M. Kaliský, Ján Kisko,
J. Kormančík, B. Landsfeld, B. Machcinik, J. Mikuš, P. Orel, L. Peške,
Š. Pčola, A. Prachárová, R. Reťkovský, M. Špilák, V. Trulík, Z. Vavřík,
P. Vrlík, J. Zoldy

Foto: B. Landsfeld

Kontrolované hniezdiská	Checked breeding territories	102
Obsadené hniezdiská	Occupied breeding territories	95
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	68
Počet úspešne hniezdiacich párov	Successful breeding pairs	37
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	37
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	31
Krúžkované jedince (pull.)	Ringed specimens (pull.)	25

Aktivity jednotlivých riešiteľov na monitoringu a mapovaní populácie orla skalného sú uvedené v nasledovnej tabuľke.

Meno riešiteľa	Počet kontrolovaných párov	Počet dohľadaných obsadených hniezd	Počet označených mláďat
Ján Korňan	22	12	3
Ladislav Šimák	21	17	3
Metod Macek	20	16	10
Miroslav Dravecký	17	7	5
Stanislav Ondruš	12	5	0
Peter Kubík	9	5	0
Miroslav Lehotský, Jozef Kormančík	6	5	0
Karol Šotnár	6	1	1
Jozef Mihók	5	5	2
Ján Hoľma	3	2	0
Tomáš Flajs	3	2	0
Jerguš Tesák	3	0	0
Jiří Pavelka	2	2	0
Blažena Sedláková	2	1	0
Ladislav Šnír	1	1	1
Spolu	x	x	25

Poznámka: V tabuľke prezentované údaje nie je možné sčítavať, pretože niektoré páry sledujú a vykazujú vo svojich výsledkoch viacerí riešitelia.

Z celkového počtu 68 hniezdiacich párov vyletelo 37 mláďat čo je 54,41 % a predstavuje to produktivitu 0,54 mláďaťa na hniezdny pár. Produktivita pravidelne kontrolovaných párov pri ktorých s veľkou pravdepodobnosťou vieme určiť, či hniezdili, resp. či vyvedli mláďatá je 0,47 mláďaťa na hniezdny pár. Je to druhý najväčší historicky zistený počet vyletených mláďat v danom roku z územia Slovenska! Karol Šotnár zistil nový mladý pár na novej lokalite v Kremnických vrchoch. Vysoký počet zahniezdených párov môže súvisieť s miernou zimou na prelome rokov 2013 a 2014 a dostatkom potravy.

Orlíča označené novým typom krúžka na Orave.
Foto: Ján Hoľma

Ján Hoľma pri kontrole hniezda v Západných Tatrách.
Foto: M. Macek

Röntgenový snímok zastrelenej Cecilký s vyznačením brokov.
Foto: M. Chochul, upravil J. Korňan

Fotopasce sme využili pri strážení platieh hniezdisk orlov skalných.
Foto: R. Reťkovský

Ukážka zberu potravy z hniezda v Západných Tatrách po vyletení mláďaťa.
Foto: J. Korňan

Straty počas hniezdenia boli zistené v 31 prípadoch. Z toho prirodzené straty boli zistené v 17 prípadoch (54,84%), antropické v 6 prípadoch (19,35%) a neznáme v 8 prípadoch (25,81%). Veľký počet strát (8 prípadov) bol spôsobených vetrovou kalamitou ktorá sa prehnala Slovenskom 15. mája 2014.

Dňa 9.8.2014 našiel Jozef Zigo zastrelenú orlicu Cecilkú, ktorá bola vypúšťaná v rámci záchranného projektu „Návrat orla skalného do Českej republiky“, ktorá hniezdila v severnej časti Strážovských vrchov.

Zoznam rehabilitovaných orlov skalných v Záchrannej stanici a ekocentre v Zázrivej v roku 2014.

1. **Adultný samec** nájdený pri Liptovskom Mikuláši od 26.5.2012 v stanici (zapálený ramenný kĺb), trvalý hendikep.
2. **Adultná samica** nájdená 5.4.2013 v Západných Tatrách po súboji s iným orlom. Trvalé poškodenie zraku, trvalý hendikep.
3. **Samica z NATANT** nájdená 14.1.2014, pravdepodobne zasiahnutá el. prúdom, pravdepodobne trvalý hendikep.
4. **Samica z Martinčeka** nájdená 25.11.2013 neďaleko vysokého napätia, amputácia krídla, trvalý hendikep.
5. **Samica z Malých Karpát**, zasiahnutá elektrickým prúdom, nájdená na jeseň v r. 2014, rehabilitovaná.

Celkovo bolo okružkovaných 25 mláďat. V tomto roku krúžkovatelia mali možnosť krúžkovať novými univerzálnymi ornitologickými krúžkami, ktoré majú funkciu aj odčítacieho krúžku. Prvé orličatá boli označené týmto typom krúžka v roku 2013. Na prezentovaných výsledkoch sa podieľali: občianske združenia Alcedo, spoločnosť pre prírodu a krajinu, Záchranná stanica a ekocentrum v Zázrivej a členovia RPS. V žilinskom a trenčianskom kraji boli činnosti finančne podporené z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci projektu „Posílení populace vybraných druhů – orl skalní, sýček obecný, sova pálená“ spolufinancovaného z programu OPPS SK-CZ 2007-2013.

ORLIAK MORSKÝ (Haliaeetus albicilla)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Lengyel, J. Chavko, Š. Danko, J. Mihók, J. Lipták, S. Harvančík, A. Dubravský, L. Snírer, V. Prachár, M. Balla, M. Olekšák, D. Karaska, O. Suchánek, J. Hoľma

Spolupracovníci:

J. Svetlík, R. Jureček

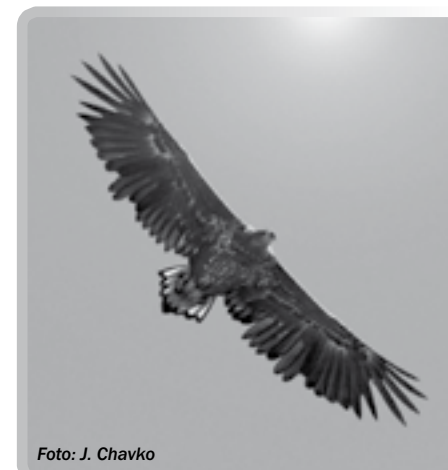

Foto: J. Chavko

Kontrolované hniezdiská	Checked territories	14
Obsadené hniezdiská	Occupied territories	10
Počet hniezdiacich párov	Incubating pairs	7
Počet úspešných párov	Successful breeding pairs	7
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	14
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	2

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdnom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku najmenej 80 - 90% z celkovej populácie.
The presented data are the result of activities of Working Group members in the breeding territory of the species providing data of about 80 - 90% of the whole breeding population in Slovakia.

Odhad hniezdnej populácie v SR v roku 2014 predstavuje 14 – 20 párov.

Na západnom Slovensku bolo v Dunajských luhoch a v Borskej nížine kontrolovaných spolu 11 hniezdných teritórií 9 párov. Z tohto počtu boli 2 teritória opustené a 5 párov v Dunajských luhoch a 3 páry v Borskej nížine úspešne vyvedli spolu 10 mláďat. V Dunajských Luhoch J. Lengyel dohľadal nový pár. V Borskej nížine dva páry, ktoré kontrolovali R. Jureček a J. Svetlík, úspešne vyvedli 4 mláďatá, čo je prvé zaznamenané úspešné hniezdenie v Borskej nížine.

Na východnom Slovensku bolo kontrolovaných 5 hniezdisk. Úspešne hniezdili 4 páry a vyvedli 7 mláďat, 1 pár bol neúspešný, pravdepodobne v dôsledku atakovania výrom (Danko in verb). Vo východoslovenskej rovine pribudol 1 nový pár.

Na strednom Slovensku už piatu sezónu úspešne hniezdil jeden pár pri Oravskej priehrade a vyvedol 2 mláďatá (D. Karaska, J. Hoľma).

Výsledky indikujú, že na našom území dochádza k miernemu nárastu počtu hniezdiacich párov.

Foto: J. Chavko

SOKOL RÁROH (*Falco cherrug*)

Jozef Chavko

Riešitelia:
J. Chavko, J. Lipták, J. Mihók, L. Deutschová,
D. Rak a J. Lengyel

Spolupracovníci:
M. Olekšák, M. Balla

Foto: J. Chavko

Kontrolované hniezdiská	Checked breeding territories	48
Obsadené hniezdiská	Occupied breeding territories	32
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	32
Počet úspešne hniezdiacich párov	Successful breeding pairs	26
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	95
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	6

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku najmenej 95% z celkovej populácie.
The presented data are the result of activities of Working Group members in the breeding territory of the species providing data of about 95% of the whole breeding population in Slovakia.

Odhad hniezdnej populácie v SR v roku 2014 predstavuje 32 - 36 párov. Populácia sokolov rárohov hniezdi na západnom a východnom Slovensku.

Súhrn výsledkov monitoringu na západnom Slovensku:

- 34 skontrolovaných hniezdisk (historické + súčasné)
- Na súčasných reálnych 34 hniezdiskách zahniezdilo spolu 23 párov a 10 párov nezahniezdilo.
- 23 párov znieslo minimálne 83 vajec, z tohto počtu bolo 14 vajec hluchých, z tohto počtu sa vyliahlo spolu minimálne 76 mláďat.
- 19 párov hniezdilo úspešne a vyvedlo 69 mláďat 2 x 2, 7 x 3, 6 x 4, 4 x 5 a 9 x 0.
- Priemer 3,6 ml. na úspešné páry a 3,0 ml. na všetky páry.

Straty:

- 4 páry hniezdili neúspešne (1 zanechaná násada a 1 prípad pravdepodobného zástrelu samice, 2 prípady zanechania hniezda z mláďatami).

Súhrn výsledkov monitoringu na východnom Slovensku:

- 14 skontrolovaných hniezdisk.
- 9 párov zahniezdilo z toho 7 úspešne a vyvedli spolu 26 mláďat 1 x 2, 1 x 3, 4 x 4, 1 x 5.
- Priemer 3,7 ml. na úspešné páry a 2,9 ml. na všetky páry.
- 2 páry hniezdili neúspešne.

Straty:

- 1 prípad kedy sa na začiatku hniezdenia stratil samec, 1 prípad zániku hniezdenia pre práve údržby na stožiaroch.

SOKOL ŠTAHOVAVÝ (*Falco peregrinus*)

Jozef Chavko

Riešitelia:
J. Lipták, M. Lehocký, S. Ondruš, E. Gulák, P. Rehtorík, Z. Biháriová,
L. Deutschová, M. Olekšák, S. Harvančík, L. Šnirer, A. Dubravský,
K. Šotnár, B. Sedláková, J. Hoľma, M. Filipek, I. Kalafusová, T. Flajs,
P. Bačkor, V. Balaška, J. Chavko

Spolupracovníci:

J. Obuch, J. Žiak, P. Balko, M. Ballo, M. Macek, I. Kupsák, P. Siman,
T. Hulík, J. Tesák, A. Páleš, E. Hapl, D. Löbbová, M. Jasík, P. a I. Bryndza,
Z. Pochop, V. Hruz, L. Prešinský

Foto: J. Chavko

Kontrolované hniezdiská	Checked breeding territories	118
Obsadené hniezdiská	Occupied breeding territories	109
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	86
Počet úspešne hniezdiacich párov	Successful breeding pairs	67
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	min. 143
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	19

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.
The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Odhad hniezdnej populácie v SR v roku 2014 predstavuje 160 - 200 párov.

Monitoring bol vykonaný v nasledovných orografických celkoch: Malé Karpaty, Biele Karpaty, Burda, Štiavnické vrchy, Vtáčnik, Strážovské vrchy, Kremnické vrchy, Žiar, Malá Fatra, Veľká Fatra, Starohorské vrchy, Nízke Tatry, Chočské vrchy, Západné Tatry, Vysoké Tatry, Belianske Tatry, Volovské vrchy, Čierna hora, Slovenský kras, Slanské vrchy, Poľana, Muránska planina, Veporské vrchy, Slovenský raj, Vihorlat, Stolické vrchy a Rožňavská kotlina.

V posledných troch - štyroch rokoch sa množia prípady nevysvetliteľnej neúspešnosti viacerých párov hniezdiacich na Pohroní v úseku od Tekovskej Breznice až po Banskú Bystricu. Minimálne u 7 párov miznú násady, alebo mláďatá v rannom štádiu vývoja. Vzniká opodstatnené podozrenie, že dochádza k úmyselnej likvidácii neznámymi páchatelmi. Na Slovensku monitoring zabezpečovala Ochrana dravcov na s aktívnou účasťou 36 mapovateľov a spolupracovníkov. Poďakovanie patrí Štátnej ochrane prírody SR, jej viacerým pracoviskám, Správam CHKO Strážovské vrchy, Štiavnické vrchy, Ponitrie, Správam NP Slovenský Kras, Slovenský Raj, Vysoké a Nízke Tatry, Malá a Veľká Fatra a Muránska planina.

Foto: J. Chavko

Foto: J. Chavko

SOKOL ČERVENONOHÝ (*Falco vespertinus*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Chavko, R. Slobodník, L. Deutschová, J. Lengyel, M. Noga

Spolupracovníci:

T. Veselovský, M. Deraj

Kontrolované hniezdiska	<i>Checked breeding territories</i>	20
Obsadené hniezdiska	<i>Occupied breeding territories</i>	4
Počet hniezdiacich párov	<i>Breeding pairs</i>	3
Počet úspešne hniezdiacich párov	<i>Successful breeding pairs</i>	3
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	11
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny v hniezdom areáli druhu v rámci SR a poskytujú informáciu o početnosti hniezdení druhu na Slovensku najmenej 95% z celkovej populácie.
The presented data are the result of activities of Working Group members in the breeding territory of the species providing data of about 95% of the whole breeding population in Slovakia.

Odhad hniezdnej populácie v SR v roku 2014 predstavuje 3 – 8 párov

Uvedené úspešné páry hniezdili v ORC Podunajská rovina pri Bratislave. Jeden pár obsadil hniezdisko pri Trnave, samica zaletovala a sedela v hniezde straky, samec jej prinášal potravu, ale pri priamej kontrole na konci hniezdného obdobia bolo zistené, že nedošlo k znoseniu násady a samica hniezdenie len imitovala.

Na prevažnej väčšine plôch nížin, na historických hniezdiskach v posledných rokoch došlo k významnému nárastu intenzity obhospodarovania krajiny, boli zaorané aj posledné trávne biotopy, zväčšila sa výmera obhospodarovných plôch na úkor pôvodnej zbytkovej zelene, výrazne stúpol podiel využívania chemických prostriedkov, obhospodarovanie pôdy je stále viac v rozpore so záujmami ochrany prírody a navodenia priaznivého stavu. Z krajiny sa vytráca nelesná zeleň. Tieto faktory sú podstatnou hrozbou pre hniezdenie sokolov červenonohých s malou perspektívou zlepšenia súčasného nepriaznivého stavu početnosti populácie.

V rámci aktivít projektu Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline (Life11 NAT/HU/000926) bolo nainštalovaných 270 búdok a ďalších 60 sa nainštaluje v CHVÚ Úľanska mokraď, Ostrovné lúky, Lehnice, Sysľovské poľa a v záujme biotopovej podpory bolo vysadených 900 vzrastlých stromov, realizuje sa podpora havraních kolónií (dovoz odrezkov na stavbu hniezd) a s MP SR a Poľovníckou komorou boli realizované rokovania na zníženie odstrelu krkavcovitých vo vybraných CHVÚ, dôležitých staviteľov hniezd využívaných sokolmi červenonohými.

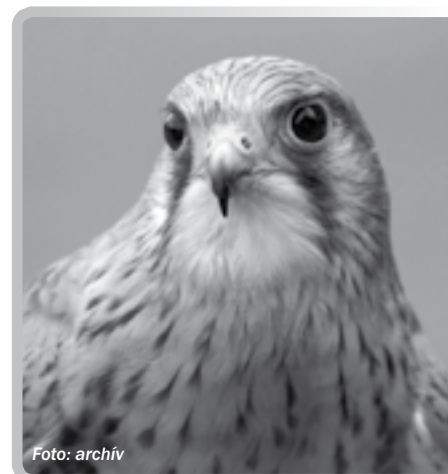

Foto: archív

SOKOL MYŠIAR (*Falco tinnunculus*)

Roman Slobodník

Riešitelia:

V. Slobodník, D. Kaplán, K. Šotnár, T. Veselovský

Spolupracovníci:

Marek Bursa, Matej Bursa, S. Kováč, A. Dubravský, M. Szabo, M. Gális, rodina Maladiovcov

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	40
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	40
Obsadené hniezda	<i>Incubating pairs</i>	40
Počet úspešných párov	<i>Successful breeding pairs</i>	34-37
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	160
Počet neúspešných hniezdení	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	3
Kružkované jedince (pull / ad)	<i>Ringed pull. / juv. + ad.</i>	165/11

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.
The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

V roku 2014 došlo v dôsledku gradácie hlavného druhu koristi – hraboša poľného, k lokálnym významným hustotám hniezdnej populácie (Trnavská pahorkatina, Podunajská rovina). Mierna zima spôsobila okrem vysokej početnosti koristi aj skorý nástup hniezdenia, kedy už 16. mája boli v hniezde na Hornej Nitre mláďatá vo veku troch týždňov, čo je na monitorovanú oblasť približne o 10 dní skôr v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi (2009-2013). Spolu bolo kontrolovaných 40 hniezdisk (24 v Hornonitrianskej kotline, 13 v Podunajskej rovine, 2 v Nitrianskej pahorkatine a po jedno hniezdenie v Trnavskej pahorkatine). Najväčšiu vzorku predstavuje polobúdková populácia sokola myšiara na Hornej Nitre (21 párov/22 inštalovaných búdok). Spolu bolo vo všetkých známych prípadoch znosených 201 vajec (n=37, tab.1), pričom najpočetnejšie sa vyskytovali znášky o počte 6 vajec (15 prípadov), nasledovali 5 kusové násady (13). V troch prípadoch sa nepodarilo identifikovať násadu.

Mladý sokol myšiar pred vložením do náhradného hniezda.
Foto: R. Slobodník

Tab. 1: Primárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2014 (počty prípadov s uvedeným počtom vajec v jednej znáške).

počet vajec	3	4	5	6	7	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=37)	1	3	13	15	3	201	5.43

Z vajec sa vyliahlo spolu 161 mláďat (tab. 2). Najpočetnejšie zastúpenie bolo opätovne tvorené 6 (10 hniezd) resp. 5 a 4 mláďatá v jednej búde (po 8 hniezd). V troch prípadoch sme evidovali straty na celých hniezdach, či už v podobe neoplozených znášok (2 hniezda, spolu 10 vajec), alebo v podobe predácie (1 prípad). Celkovo bolo zaznamenaných až 28 neoplozených vajec v Hornonitrianskej kotline, v iných častiach Slovenska sme takúto stratu nezaznamenali). V ďalších štyroch prípadoch sa nepodarilo identifikovať počet vyliahnutých mláďat.

Tab. 2: Sekundárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2014 (počty prípadov s uvedeným počtom vyliahnutých mláďat v jednej znáške).

počet mláďat	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=33)	1	2	1	8	8	10	3	161	4.88

Z hniezd spolu vyletelo 160 mláďat (tab. 3). Najčastejšie prípady tvorili hniezda tvorené štyrmi mláďatami (9 hniezd), nasledujú 5 a 6 členné hniezda (po 5 hniezd). Prvé mláďatá vyleteli z hniezd už na konci mája, naopak z posledného monitorovaného hniezda vyleteli mláďatá až v tretej dekáde júla (Horná Nitra). Druhé hniezdenie v rámci jednej sezóny sme v sledovaných oblastiach nezaznamenali.

Tab. 3: Terciárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2014 (počty prípadov s uvedeným počtom vyletených mláďat v jednej znáške).

počet mláďat	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=34)	1	3	1	9	5	5	1	160	4.71

V troch prípadoch sa nepodarilo zistiť presný počet vyletených mláďat. Celkovo aj s neúspešnými hniezdeniami (3 prípady) bol priemer 4.32 mláďaťa/1 hniezdo, resp. 4.71 mláďaťa/ 1 úspešné hniezdo, čím zaraďujeme rok 2014 medzi úspešné sezóny z hľadiska hniezdnej úspešnosti.

Inštalované búde sú vhodným prostredím pre adopciu rovnako starých mláďat. Foto: R. Slobodník

Pridavné značenie vo forme plastových odčítacích krúžkov použitých pre cieľový druh. Foto: R. Slobodník

Tab. 4: Terciárna produkcia monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2014 (počty prípadov s uvedeným počtom vyletených mláďat v jednej znáške, všetky hniezda).

počet mláďat	0	1	2	3	4	5	6	7	Spolu	Priemer
počet prípadov (n=37)	3	1	3	1	9	5	5	1	160	4.32

Mláďatá boli označené aj plastovými krúžkami (viac o projekte: <http://www.cr-birding.org/node/1307>). V dvoch prípadoch bola riešená úspešne aj adopcia mláďat (pôvodom z Prievidze, resp. Bratislavy) do tej istej búde, kde pár odchoval spolu úspešne 7 mláďat.

Z hľadiska monitoringu hniezdiacich párov sme získali dva cenné údaje. Jeden údaj predstavovala kontrola jedinca, ktorý bol 13. júna 2013 krúžkovaný ako mláďa na hniezde v búde v k. ú. Sebedražie (okr. Prievidza) a 3. augusta 2014 bol kontrolovaný v blízkosti inej búde v vo vzdialenosti 1970 m (merané cez Google Earth, tab. 5). Uvedený jedinec bol samec v plnom preperovaní. Druhý jedinec predstavoval identický presun (!) vtáka z búde v k. ú. Sebedražie na lokalitu v blízkosti inej búde 19. septembra 2014.

Tab. 5: Kontrolné odchyty monitorovanej populácie sokola myšiara v roku 2014.

Krúžok hliníkový (plastový)	Dátum krúžkovania	Dátum kontroly	Uplynulý čas (dni)	Vzdialenosť (m)	Okolnosti	Pohlavie	Kontroloval
H 20173 (035)	13.6.2013	3.8.2014	415 dní	1970	Kontrolný odchyt	Samec	R. a V. Slobodník
H 20662 (066)	17.5.2014	19.9.2014	122 dní	1970	Kontrolný odchyt	Samec	R. Slobodník, D. Kaplán

Monitoring bol vykonaný aj vďaka projektu MČP 563-2014 a LIFE11 NAT/HU/000926 Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline. Všetkým spolupracovníkom patrí veľká vďaka.

Typický biotop sokola myšiara pre lov koristi – trvalý trávny porast. Foto: R. Slobodník

HAJA ČERVENÁ (*Milvus milvus*)

Boris Maderič, Ján Svetlík

Foto: archív

Riešitelia:

Boris Maderič, Ján Svetlík, Soňa Nuhličková, Vladimír Pečeňák,
Štefan Mikiara, Michal Noga

Spolupracovníci:

Juraj Platko, David Horal, Gašpar Čamlík,
Hynek Matušík, Ivan Literák

Súhrn výsledkov za rok 2014 v rámci areálu výskytu *Milvus milvus* na Slovensku
(Dolnomoravský úval, Borská nížina, Laborecká vrchovina, Beskydské predhorie):

Kontrolované hniezdiská	Checked breeding territories	15
Obsadené hniezdiská	Occupied breeding territories	9
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	9
Počet úspešne hniezdiacich párov	Successful breeding pairs	6
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	13
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	3

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.
The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

V roku 2014 v skúmaných orografických celkoch obsadilo svoje hniezdne teritóriá 9 párov. Z uvedeného počtu bolo 6 párov produktívnych, ktoré spolu vyvedli 13 mláďat! Celková hniezdna úspešnosť bola 1,44 vyletených mláďat/hniezdiaci pár, resp. 2,17 vyletených mláďat/ produktívny pár. Príčinou neúspešnosti hniezdenia bol výkon práva poľovníctva (1x) a neznáma príčina (2x).

Mláďatá haje červenej.

Foto: V. Pečeňák

V. Pečeňák pri manipulácii s mláďatom na hniezde.
Foto: S. Mikiara

KAŇA POPOLAVÁ (*Circus pygargus*)

Michal Noga

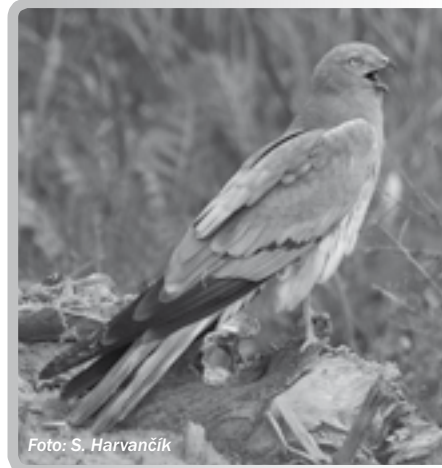

Foto: S. Harvančík

Riešitelia:

J. Lengyel, M. Noga, D. Rak, T. Veselovský, B. Matejovič

Spolupracovníci:

P. Puchala, V. Vongrej, S. Vongrej, V. Nemček, M. Dobrý,
R. Cáfal, C. Klokner, M. Šabík, M. Kern, M. Macek

Kontrolované hniezdiská	Checked territories	10
Obsadené hniezdiská	Occupied territories	3
Počet hniezdiacich párov	Incubating pairs	4
Počet úspešných párov	Successful breeding pairs	3
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	3+
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	2

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.
The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Tradične boli prvé pozorovania kaní viazané na koniec prvej aprílovej dekády (8. apríl, Trávnica, M. Šabík; 12.04. Špačince, M. Kern). Obsadené boli dve historické hniezdne lokality – Maňa (2 páry) a Borský Mikuláš (1 pár), hniezdenie bolo preukázané na lokalite Boleráz (1 pár).

Na lokalite Maňa vyhniezdil úspešne v poraste pšenice 1 pár, vyvedol minimálne 2 mláďatá. Hniezdna oblasť bola kontrolovaná J. Lengyelom, ktorý zabezpečoval i ochranný manažment lokality. V Borskom Mikuláši bol hniezdnym porastom podmáčaný porast zlatobyle. Pozorované boli zálety s korisťou, pri návšteve 24. júna však vtáky nejavili o hniezdný porast záujem. Pri fyzickej kontrole hniezda bol nájdený kadáver približne 2 týždne starého mláďaťa. Príčina jeho úmrtia nie je známa.

Počas žatvy bolo poľnohospodármi nájdené 1 mláďa kaní popolavých v k. ú. obce Boleráz (Trnavský kraj). To bolo zverené do opatery príslušnému pracovisku ŠOP SR (CHKO Malé Karpaty, P. Puchala, V. Vongrej) a neskôr prevezené do rehabilitačnej stanice v Zázrivej a následne do stanice v Bartošoviciach v Českej republike, odkiaľ bolo 22.8.2014 vypustené do voľnej prírody.

Monitoring druhu bol podporený projektom „Ochrana dravcov, bocianov a sov v regióne Záhoria a v Dolného Rakúska“ v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko.

Foto: J. Svetlík

KAŇA MOČIARNA (Circus aeruginosus)

Vladimír Nemček

Riešitelia:

P. Chrašč, T. Danišovičová, J. Gúgh, R. Jureček, D. Kerestúr, J. Lengyel, T. Lučeničová, B. Matejovič, M. Mojžiš, V. Nemček, M. Noga, M. Olekšák, S. Pačenovský, M. Repel, R. Slobodník

Kontrolované lokality	Checked sites	69
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	143
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	Min. 127
Krúžkované jedince (pull / ad)	Ringed pull/ad	101

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.
The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Za hniezdiace páry boli považované zaznamenané pozorovania v hniezdných kategóriách C4 až D16. V priebehu roka 2014 boli skontrolované lokality v oblasti Slovenského krasu, Východoslovenskej nížiny a Podunajskej nížiny. Oblasť Záhorskej nížiny bola sledovaná náhodne a nesystematicky. V oblastiach CHVÚ boli zaznamenané (minimálne) hniezdiace páry v CHVÚ Medzibodrožie (31 párov), CHVÚ Slovenský kras (26 párov), CHVÚ Parížske močiare (24 párov), CHVÚ Senianske rybníky (9 párov), CHVÚ Košická kotlina (4 páry), CHVÚ Dolné Považie (3 páry), CHVÚ Žitavský luh (3 páry), CHVÚ Dunajské luhy (3 páry), CHVÚ Úľanská mokrad (3 páry), CHVÚ Poiplie (3 páry), CHVÚ Záhorské Pomoravie (1 pár) a CHVÚ Cerová vrchovina - Porimavie (1 pár).

Hniezdenie kaní (z hľadiska výberu typu biotopu) bolo zaznamenané v brehových porastoch vodných nádrží a rybníkov (66 párov), na mokradiach (46 párov), v porastoch na mŕtvych ramenách (20), tokoch (3), na poli (2 páry) a v neidentifikovateľných porastoch (6).

Na nocoviskách boli zaznamenané kane na lokalite PR Žitavský luh (64 ex.), Tvrdošovce (22 ex.), Parížske močiare (21 ex.), pri obci Pribeta (20 ex.) a na lokalite Senné (5 ex.).

Najskorší prílet bol zaznamenaný 11.3.2014 na lokalite Hallov močiar (P. Chrašč). Najneskoršie pozorovanie bolo zaznamenané 2.11.2014 pri obci Bánov (J. Lengyel).

Zatiaľ sa neosvedčilo vyhodnocovanie údajov formou počtu párov v štvorcoch 10x10 km alebo menších. Okrem vytvorenia vhodnej formy na vyhodnocovanie výsledkov medzi rokmi je potrebné lepšie pokrytie párov hniezdiacich na poliach. Údaje boli čiastočne získané pomocou databáz AVES a Birding.sk a v spolupráci so SOS/BirdLife Slovensko. Ďakujeme za všetky údaje poskytnuté na spracovanie.

Foto: J. Svetlík

VÝR SKALNÝ (Bubo bubo)

Michal Noga

Riešitelia:

Š. Benko, F. Bednár, P. Bukovan, I. Bartko, R. Cífal, M. Demko, M. Dobrý, A. Dubravský, T. Flajs, P. Fock, M. Gonšor, E. Gulák, E. Hapl, S. Harvančík, D. Horal, E. Hrtan, J. Chavko, P. Chrašč, M. Chrenková, A. Izakovič, J. Izakovič, P. Jány, R. Jureček, D. Karaska, J. Kícko, M. Kostra, A. Kürthy, D. Löbbová, M. Macek, B. Matejovič, V. Masár, Š. Mikiara, J. Mikuš, M. Mitáš, M. Noga, V. Nemček, S. Nuhličková, J. Obuch, S. Ondruš, M. Olekšák, S. Pačenovský, V. Prachár, M. Sladkovský, M. Smolár, J. Svetlík, O. Suchánek, J. Šíbl, L. Šnír, K. Šotnár, T. Veselovský, M. Uhrin, T. Zuna-Kratky

Kontrolované hniezdiská	Checked territories	97
Obsadené hniezdiská	Occupied territories	75
Počet hniezdiacich párov	Breeding pairs	13
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	min 25

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.
The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

V hniezdnej sezóne bolo skontrolovaných 95 hniezdných teritórií, prítomnosť výra potvrdená na 75 lokalitách. V 13tich prípadoch boli priamo dohľadané hniezda, v ktorých bolo: 2x 1 pull, 5x 2 pull, 3x 3 pull. a 2x min. 2 pull; tzn. 2.08 mláďaťa na úspešné hniezdo. V jednom prípade počet mláďat nebol zistený. Minimálne 5 hniezdných teritórií bolo zaznamenaných v nížinných lesoch. Na juhozápadnom Slovensku aj v roku 2014 pribudli nové lokality s výskytom teritoriálnych samcov, alebo celého páru, šírenie výrov v tomto regióne zdá sa naďalej pokračuje.

V dvoch prípadoch boli zistené úhyny na stĺpoch 22 kV vedenia, tento faktor je spolu s kolíziami s dopravnými prostriedkami najčastejšou príčinou necieleného usmrtenia výrov. Podrobnejšie bola sledovaná akustická aktivita a potravná ekológia druhu.

Monitoring druhu bol podporený projektom „Ochrana dravcov, bočianov a sov v regióne Záhoria a Niederösterreich v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko a dvoma Malými členskými projektmi RPS. Ďakujem všetkým spolupracovníkom i prispievateľom do databáz AVES a Birding.sk

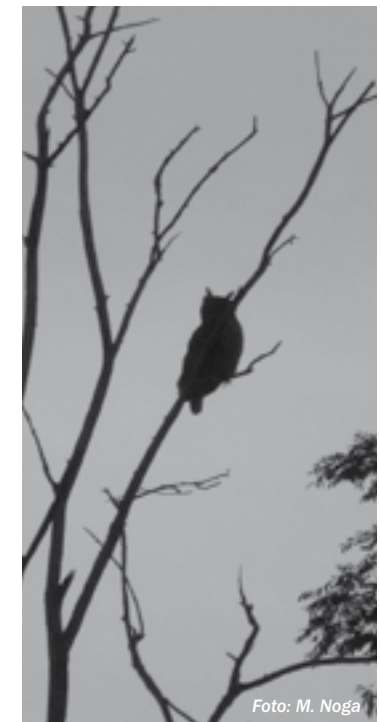

Foto: M. Noga

Foto: R. Jureček

SOVA OBYČAJNÁ (*Strix aluco*)

Vladimír Nemček

Riešitelia:

M. Baláž, T. Danišovičová, M. Demko, J. Dobšovič, T. Flajs, M. Fulín, M. Gonšor, R. Holý, P. Chrašč, P. Imrich, R. Jureček, D. Kerestúr, J. Kulla, A. Kürthy, S. Mihucová, T. Mišek, M. Mojžiš, V. Nemček, M. Noga, J. Obuch, M. Olekšák, S. Pačenovský, M. Sladkovský, R. Slobodník, V. Slobodník, I. Smaho, D. Stankovič, K. Šotnár, J. Topercer, J. Žiak

Počet teritórií	Number of territories	206
Počet zaznamenaných úspešných párov	Successful recorded breeding pairs	13
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	35
Kružkované jedince (pull / ad)	Ringed pull/ad	21

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

V tomto roku vzniká skupina zameraná na sovu obyčajnú, uvedené výsledky sú zhrnutím údajov získaných cielene i náhodne. Sova obyčajná je zaznamenávaná pri rôznych monitoringoch zameraných na lesné sovy. V rámci skupiny budú preto získavané prevažne údaje z takýchto všeobecne zameraných nočných a akustických monitoringov. Pre záujemcov odporúčam zapisovať údaje do AVES databázy z dôvodu jednoduchšej manipulácie s dátami. Alebo môžete výsledky zaslať na adresu: nemcek@dravce.sk. Údaje za celkový počet teritórií obsahujú dodané údaje v kategóriách B2-D16 podľa AVES databázy. Údaje v databáze AVES sú prevažne nesystematického charakteru, využiteľné na zistenie navštívených oblastí riešiteľmi.

Teritória boli zaznamenané v pohoriach (181 teritórií), lesoch na nížine (19 teritórií) a v sídlach (6 teritórií). V orografických celkoch boli teritória zistené v Malej Fatre (46 teritórií), Malých Karpatoch (33), Veľkej Fatre (31), Volovských vrchoch (14), Východoslovenskej roviny (14), Čergove (13), Borskej nížine (12), Slovenskom raji (10), Žiari (7), Slovenskom krasi (3), Spišsko-šarišskom medzihorí (3), Bachurni (2), Levočských vrchoch (2), Poľane (2), Kremnických vrchoch (2), Dolnomoravskom úvale (2), Kysuckých

Beskydoch (2), Chvojnickej pahorkatine (1), Podunajskej pahorkatine (1), Jablunkovskom medzihorí (1), Chočských vrchoch (1), Zvolenskej kotliny (1), Rimavskej kotliny (1), Košickej kotliny (1), Spišskej Magure (1) a v Pieninách (1). V roku 2014 boli sledované akustickým monitoringom dva štvorce (každý 2×2 km²) kde bolo zaznamenaných celkovo 7 teritórií sov. Celkovo 5 štvorcov (každý 2×2 km²) bolo sledovaných pomocou nočného monitoringu (systémom jeseň 2014 - jar 2015) prevažne v Bratislavskom lesoparku. Výsledky budú uvedené v budúročnej správe, keďže monitoring za uvedenú sezónu ešte nie je ukončený. Z lokálnych zistení uvádzame zistený počet teritórií vo Volovských vrchoch (S. Pačenovský) - v Starovodskej doline a Tichovodskej doline (4 teritória) a v doline Čierna Moldava (4). V Ľubochianskej doline (viac ako 25 km) bolo zaznamenaných 28 teritórií sovy obyčajnej (K. Šotnár). V južnej časti krivánskej Malej Fatry (územie NP) bolo zaznamenaných 42 teritórií, najmä pomocou akustického monitoringu (T. Flajs).

Na území sídiel bol druh zaznamenaný v Trnave a v Malackách (T. Danišovičová), Sabinove (T. Mišek), Michalovciach (D. Stankovič), Pleši (M. Mojžiš), Veľkých Kapašanoch a Pavlovciach nad Uhom (P. Chrašč).

V budúcich rokoch by pozornosť mala byť upriamená na získavanie údajov o rozšírení a veľkosti populácií v rôznych typoch biotopov a zisťovanie prítomnosti v nepokrytých štvorcach 10×10 km pre potreby atlasu rozšírenia. K dispozícii sú mapy štvorcov v rôznych mierkach, dajú sa využiť na zisťovanie hustoty populácie, základom sú 10×10 km štvorce rozdelené na 2×2 km - pre monitoring vhodný i pre časovo zaneprázdnených mapovate-

ľov. V prípade záujmu je k dispozícii i online mapa so štvorcami kde mapovatelia mapujú - pre potreby koordinácie, ktoré štvorce a plochy sú nepokryté a ktoré sú naopak pokryté dostatočne.

Údaje boli získané pomocou členov Ochrany dravcov na Slovensku a SOS/BirdLife Slovensko. Za všetky údaje ďakujeme všetkým prispievateľom údajov.

Foto: B. Čičel

PÔTIK KAPCAVÝ (*Aegolius funereus*)

Samuel Pačenovský

Riešitelia:

T. Flajs, M. Gonšor, A. Kürthy, J. Obuch, S. Pačenovský, K. Šotnár

Spolupracovníci:

M. Ballo, D. Karaska

Foto: M. Ballo

Kontrolované hniezdiská	Checked territories	79
Počet hniezdiacich párov	Incubating pairs	5
Obsadené hniezda	Incubating pairs	5
Počet úspešných párov	Successful breeding pairs	?
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	?
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	?
Krúžkované jedince (pull / ad)	Ringed pull/ad	0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Zistilo sa 79 obsadených teritórií v pohoriach: Veľká Fatra 27, Krivánska Malá Fatra 21, Volovské vrchy 24, Žiar 1, Západná Tatry 2, Chočské vrchy 2, Oravská Magura 2. Nájdených 5 obsadených hniezd.

Dohľadané hniezda boli nájdené v tesáríh dutinách (4) a v búdke (1). Dve hniezda našiel J. Holma: 1 v Západných Tatrách a 1 v Chočských vrchoch. D. Karaska našiel 2 hniezda v Oravskej Magure. M. Ballo skontroloval obsadenú búdku v Západných Tatrách. Pri žiadnom z nájdených hniezd nebola sledovaná úspešnosť hniezdenia, takže počet vyvedených mláďat nie je známy. Šotnár a Obuch robili systematický monitoring Ľubochnianskej doliny vo Veľkej Fatre a zistili tu 27 teritórií. Kürthy a Pačenovský robili klasický (nočné návštevy) aj akustický monitoring (pomocou diktafónov) v Tichovodskej doline a na hrebni Volovec – Skalisko vo Volovských vrchoch, kde zistili 17 teritórií, ďalších 7 teritórií zistili v rovnakom pohorí v doline Čierna Moldava. Všetkým riešiteľom a spolupracovníkom touto cestou ďakujeme za ich prácu a dodané údaje.

Projekt „Monitoring a ochrana lesných druhov sov v pohorí Žiar“ bol podporený z MČP SOS/BirdLife Slovensko.

Foto: J. Holma

KUVIČOK VRABČÍ (*Glaucidium passerinum*)

Samuel Pačenovský, Karol Šotnár

Riešitelia:

P. Bukovan, T. Flajs, R. Galáš, M. Gonšor, P. Chrašč, A. Kürthy, J. Obuch, S. Pačenovský, A. Páleš, K. Šotnár, J. Topercer a ďalší

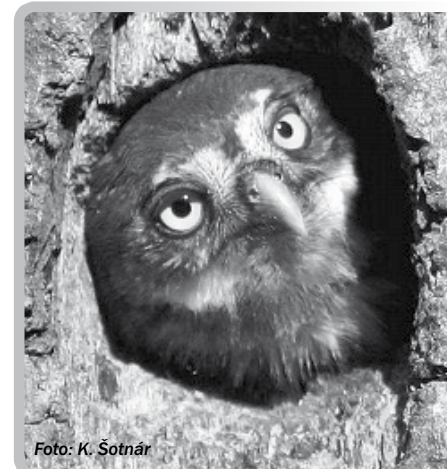

Foto: K. Šotnár

Kontrolované hniezdiská	Checked territories	152
Počet hniezdiacich párov	Incubating pairs	4
Obsadené hniezda	Incubating pairs	4
Počet úspešných párov	Successful breeding pairs	3
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	10
Počet neúspešných hniezdení	Unsuccessful breeding attempts	1
Krúžkované jedince (pull / ad)	Ringed pull/ad	0

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Spolu bolo zaznamenaných 152 teritórií. Z toho vo Volovských vrchoch 53, Veľkej Fatre 45, v Krivánskej Malej Fatre 12, v Strážovských vrchoch 4, v Nízkych Tatrách 5, v Ľubovnianskej vrchovine 1, v Kysuckých Beskydách 2, v Oravskej Magure 4, v Oravskej kotline 11, v Podtatranskej brázde 1, v orografických celkoch Žiar 13, v Považskom Inovci 1. Boli dohľadané 4 hniezda so sledovanou produktivitou.

Jedno hniezdo našiel Šotnár v Strážovských vrchoch v nadmorskej výške 750 m nad obcou Chvojnica v pahýli buka, z hniezda vyleteli 3 mláďatá v dňoch 5.-6. júna. Ďalšie hniezdo našiel R. Galáš v Považskom Inovci (je to 1. nález hniezda v tomto pohorí) nad obcou Nemečky v suchom pahýli buka 2 m vysoko. Zaujímavosťou umiestnenia hniezda je, že sa nachádzalo na otvorenej rúbani iba s niekoľkými stromami. V dňoch 31. 5. - 2. 6. vyletelo 5 mláďat. Tretie hniezdo našiel P. Bukovan nad Čadcou, avšak 22.5.2014 našiel samicu roztrhanú pod hniezdnou dutinou a samec sa z lokality stratil. Ako možného predátora predpokladá kunu. Štvrtý pár sledoval Pačenovský nad obcou Stará Voda, 900 m n. m. vo Volovských vrchoch. Dutina obsadená už aj v roku 2013. Hniezdo bolo v starej datlej dutine v jedľovom pahýli 8 m nad zemou. Medzi 14. a 27. 6. vyleteli 2 mláďatá.

V roku 2014 sa vykonávalo intenzívne mapovanie lesných druhov sov vo Veľkej Fatre, v Ľubochnianskej doline (Šotnár, Obuch), kde bolo zaznamenaných 41 teritórií *G. passerinum*. Intenzívne mapovanie prebiehalo aj na 2 lokalitách vo Volovských vrchoch, kde v doline Čierna Moldava zistili Kürthy a Pačenovský 20 teritórií kuvíčkov (z toho 18 bolo zistených počas jesenného toku) a v Tichovodskej doline a na hrebni Volovca zistil Kürthy počas jesenného toku 23 teritórií *G. passerinum*.

Projekt „Monitoring a ochrana lesných druhov sov v pohorí Žiar“ bol podporený z MČP SOS/BirdLife Slovensko.

ZAUJÍMAVOSTI SPOD DUTINY KUVIČKOV

Karol Šotnár

Pozorovanie hniezdnej aktivity kuvičkov vrabčích (*Glaucidium passerinum*) v okolí dutiny je vždy vzrušujúce a okrem množstva zážitkov sa pozorovateľ aj vždy niečo nové dozvie.

V Strážovských vrchoch nad obcou Tužina sme toho roku zaznamenali hniezdenie páru, ktorý bol vzdialený od minuloročného páru kuvičkov iba 830 m. V suchom pahýli buka sa v 8,5 m výške nachádzala dutina po d'ubníkovi (*P. tridactylus*), v ktorej samica kuvička zasadla na násadu približne 18.4.2015. Nadmorská výška lokality bola 630 m n. m. V tento deň priniesol samec samici korisť sýkorku uhliarku (*P. ater*), odovzdávka prebehla v 15 m vzdialenosti od dutiny. Na druhý deň sme sedeli na lokalite šesť hodín, no samec sa ani neukázal. Ani dňa 22.4. od 12-16:00 hod. sme samca na lokalite nepozorovali, pravdepodobne prinášal korisť iba ráno a večer. Konečne, dňa 27.4. o 12:20 hod. priniesol korisť, orieška hnedého (*T. troglodytes*), samica z neho skonsumovala iba hlavu a zbytok úlovku padol na zem.

Dňa 3.5. o 10:30 hod. približne 15 m od dutiny sedel samec a vábil samicu von, asi o polovicu tichšie ako je jeho teritoriálny hlas. Po chvíli samica vyletela a sadla asi 30 m od dutiny. V tom doletel samec d'atľa bielochrbtého (*D. leucotos*) s výstražným rapkavým hlasom a prenasledoval samicu kuvička. Tá odletela ešte ďalej dolu svahom, zhruba 80 m od dutiny. Odtiaľ bolo počuť výstražné hlasy d'atľa a po chvíli samica prenasledovaná útočníkom vletela priamo do dutiny. D'ateľ dosadol pár metrov od dutiny a ako zbadal samcu kuvička, hneď sa s výstražným krikom rozletel za ním. Kuvičok sa v poslednej chvíli vyhol prudkému útoku d'atľa a obaja leteli dolu svahom, až sa stratili v poraste. D'ateľ sa vrátil v priebehu hodiny niekoľkokrát s výstražnými hlasmi sadal na suché konáre, drumbloval a dával tak najavo svoju dominanciu nad týmto priestorom. Medzitým si párik muchárika bielokrúhého (*F. albicollis*) hľadal vhodnú dutinu na hniezdenie. Samica muchárika vletela do otvoru a nazrela priamo do dutiny, keď tam zahrievala násadu samica kuvička. Musel to byť zaujímavý pohľad pre obe samičky.

Dňa 16.5.2015 o 11:30 hod. vyletela samica z dutiny, sadla si o 20 m ďalej a čistila si perie, otrepávala sa a potom vletela späť do dutiny. Hneď po nej vletel

do dutiny aj samec a po chvíli z nej vyletel. V literatúre sa uvádza, že samec dutinu po zasadnutí samice nikdy nenavštevuje, samica sama inkubuje a aj vychováva mláďatá v dutine!

Dňa 4.6.2015 o 8:30 hod. sedela samica asi 15 m od dutiny. Na lokalite sa objavil d'ateľ veľký (*D. major*), dokonca sa šplhal po pahýli v blízkosti dutiny, no keď z neho odletel, samica zaútočila asi 4 krát na d'atľa, pričom občas naháňal aj on ju. Nakoniec ho úspešne odohnala, nie ako v prípade agresívneho d'atľa bielochrbtého, pred ktorým musela rezignovať. Asi o 9:00 hod. samica vletela na hrču buka, ktorý sa nachádzal 10 m od dutiny, zobrala odtiaľ korisť, ktorú tam mala odloženú a vletela s ňou do dutiny nakrmiť potomstvo. Neskôr čistila dutinu, vyhadzovala perie a vývržky, potom vyletela a sadla asi 20 m od dutiny na suchý konár, kde sa čistila, silnila a oddychovala. Dňa 6.6.2015 od 11:30 – 15:30 hod. samica čistila dutinu celkom 5 krát. O 14:00 hod. deponovala korisť z hrče buka, pravdepodobne piskora a vletela s ním do dutiny. Po chvíli jej priniesol samec ďalší úlovok a odovzdal jej ho asi v 20 m vzdialenosti od dutiny. Samica čiastočne oškľbala spevavca a časť koristi si nechala na suchom konári do zásoby.

Dňa 12.6.2015 samica sadla na suchý konár, kde mala odloženú korisť ryšavku, preletela s ňou o pár metrov na iný suchý konár, kde ju začala konzumovať. Keď sa nažrala, časť koristi odložila na to isté miesto, odkiaľ ho vzala. Medzitým sa niekoľkokrát ukázalo mláďa v otvore dutiny. Asi o hodinu zobrala znovu samica korisť z depozitu a zvyšok skonsumovala.

Dňa 15.6.2015 sme našli jedno mláďa asi 15 m od hniezdneho pahýľa hore vo svahu a v opačnom smere, ako bola umiestnená dutina. Sedelo na bočnom konári jedle iba 1 m vysoko. Preletelo zo pár metrov, lebo časť letiek malo ešte obalené v púzdrach. So samičkou boli v hlasovom kontakte. Tá deponovala korisť na vrchol hniezdneho pahýľa a tam ju spracovávala. O 13:30 hod. priniesol samec úlovok a samica si ho prebrala až 50 m od dutiny. Úlovok hrdziaka spracovala a chystala sa nakrmiť mláďa.

Potravu sme zisťovali pomocou metód priameho pozorovania, porovnávaním pierok z vtáčej koristi a hlavne z vývržkov, kde osteologický materiál determinoval J. Obuch, výsledky sú uvedené v tabuľke.

Potrava kuvička vrabčieho, Tužina

Druhy \ Lokality	23.4.	30.5	4.6.	6.6.	12.6.	Suma	%
<i>Sorex araneus</i>					1	1	1.89
<i>Sorex minutus</i>	2					2	3.77
<i>Apodemus flavicollis</i>					1	1	1.89
<i>Clethrionomys glareolus</i>	3		1	1	2	7	13.21
Mammalia	5	0	1	1	4	11	20.75
<i>Anthus trivialis</i>			2			2	3.77
<i>Sylvia communis</i>		2	2			4	7.55
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>				1		1	1.89
<i>Regulus sp.</i>		1	1	1	3	6	11.32
<i>Muscicapa striata</i>		1				1	1.89
<i>Erithacus rubecula</i>				4	2	6	11.32
<i>Aegithalus caudatus</i>					1	1	1.89
<i>Parus major</i>					1	1	1.89
<i>Pariparus ater</i>	1				2	3	5.66
<i>Cyanistes caeruleus</i>					1	1	1.89
<i>Paridae sp.</i>				1		1	1.89
<i>Certhia sp.</i>					1	1	1.89
<i>Troglodytes troglodytes</i>	1	1				2	3.77
<i>Fringilla coelebs</i>		1	4	3	2	10	18.87
<i>Passer montanus</i>			1			1	1.89
<i>Passeriformes sp.juv</i>		1				1	1.89
Aves	2	7	10	10	13	42	79.25
Suma	7	7	11	11	17	53	100.00

Zaujímavé je, že v potrave prevažujú vtáky (80 %) a za zmienku stoja úlovky 1 exemplára vrabca poľného a 4 exemplárov penice hnedokridlej. Tieto druhy sme v širšom okolí hniezdnej lokality kuvičkov nezaregistrovali.

U tejto samice sme zistili minimálne desať odsedačích miest, to je kde spracovávala korisť a odpočívala a asi päť zásobární, odkiaľ deponovala korisť. Jednalo sa zväčša o suché konáre bukov, v jednom prípade o hrču na kmeni buka. Všetko sa odohrávalo 10-15 m vysoko. No a na koniec záhadou ostáva to, že pod dutinou sme našli škupiny minimálne z troch vajec, avšak dutinu opustilo úspešne iba jedno mláďa.

Ozaj, už som Vám spomínal, že pozorovanie hniezdnej aktivity kuvičkov vrabčích v okolí dutiny je vždy vzrušujúce a okrem množstva zážitkov sa aj vždy niečo nové dozvieme?

SUMMARY

UNDER THE NEST OF THE PYGMY OWL

Between April and June 2015 a breeding Pygmy owl in a cavity in the tree was observed with focus on prey composition and behaviour of the birds. 80 % of the prey were birds, places for storage and portioning of the prey were detected. Despite available published information that the male does not visit the cavity during hatching of the eggs by the female, the male was observed flying into and out of the cavity during this period. Although remains of at least three eggs were found under the cavity, only one fledgling was observed to flew out successfully.

VÝRAZNÁ JESENNÁ MIGRÁCIA SOKOLOV ČERVENONOHÝCH V ROKU 2014

Roman Slobodník

Sotva 4 mesiace uplynuli od návratu sokolov červenonohých na ich hniezdiská a v auguste sa už opäť pripravovali na dlhú výpravu na juh. Po odchode mláďat je veľmi málo času, staré vtáky mali len mesiac na výmenu operenia a k tomu si museli vytvoriť aj tukové zásoby na zvládnutie dlhého letu. Vyletené mláďatá z hniezd sa koncom leta učili samostatne loviť a budovali si kondíciu na 8000 km dlhý let do južnej Afriky. Počas týždňov rušných „predmigračných“ priprav sokoly červenonohé lovili v krdlikoch s obľubou na poľných strniskách plných potravy, pričom na večer nocovali v skupinkách stromov, ktoré sú menej rušené. A práve tieto miesta nás zaujímali. Nocoviská vtákov – fenomén, o ktorom doposiaľ vieme len veľmi málo. Na žiadosť maďarských kolegov sme sa rozhodli zapojiť sa do oficiálneho sčítania sokolov červenonohých v Karpatskej kotline. V termínoch od 35. do 42. týždňa roku 2014, teda od konca augusta do polovice októbra sa každý týždeň v stredu uskutočnilo sčítanie na troch stabilne monitorovaných lokalitách v Chránených vtáčích územiach Sysľovské polia (1 lokalita) a Dolné Považie (2). K týmto miestam sme počas 38. a 39. týždňa priradili lokality podľa databázy www.birding.sk, ktorá referovala o nových miestach, resp. migračných zastávkach sokolov (Turiec, Považie). Najviac bolo sčítaných 46 sokolov v 38. týždni, posledný jedinec sa vyskytol ešte 9. októbra na Dolnom Považí

(J. Lengyel), čím sa toto pozorovanie zaradilo k jedným z najneskorších údajov zo Slovenska (Danko, 2008). Výsledok mimoriadnej migrácie v strednej Európe – veď v Poľsku bolo na jedinej lokalite pozorovaných 700 (!) jedincov (Orbán et al., 2015) sa prejavil aj na ďalších slovenských lokalitách. Vtáky sa okrem „oficiálnych“ termínov vyskytovali skoro na Ponitří, Pohroní, Poiplí, alebo aj na Gemer (www.birding.sk). Na najväčších zhromaždiskách, ktoré sú sokolmi využívané po desiatky rokov sa zdržuje aj niekoľko stoviek jedincov. Za zaujímavosť určite stojí aj celková informácia o migrácii sokolov. Vrchol dosiahla počas 38. týždňa, kedy bolo spolu na 48 miestach v štyroch krajinách pozorovaných 11 206 sokolov červenonohých, z toho až na troch nocoviskách (jednom v Maďarsku a dvoch v Rumunsku) bolo viac ako tisíc „červenonožiek“.

POĎAKOVANIE

Chcem sa úprimne poďakovať všetkým aktívnym sčítajúcim, bez ktorých by daný prehľad nemohol vzniknúť, najmä Martinovi Dobrotovi, Jankovi Kočímu, Ivanovi Šipkovskému, Terke Lučeničovej, Jožkovi Lengyelovi, Jozefovi a Jaroslavovi Spišákovcom, ďalej Mišovi Nogovi a Jožovi Chavkovi.

LITERATÚRA

<http://falconproject.eu/sk/content/v-38tyzdni-blo-pozorovany-rekordny-pocet-sokolov-cervenonohych-na-nocoviskach>

Danko, Š., 2008: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), 288-289. In: Cepák J, Klvaňa P, Škopek J, Schröpfer L, Jelínek M, Hořák D, Formánek J & Zárybnický J (eds): Atlas migrace ptáků České a Slovenské republiky. Aventinum, Praha, 607 s.

SUMMARY

STRONG AUTUMN MIGRATION OF THE RED-FOOTED FALCON IN 2014

In the period from 35th to 42nd week, i.e. from the end of August until the half of October, the weekly counting of Red-footed falcons was carried out in the selected localities of West Slovakia. The biggest number of falcons (46 individuals) was found out in the 38th week, the last individual was seen on 9th of October in the historical nesting site.

Sokoly červenonohé sa zhromažďujú na nocovisku v oblasti Jászság. Foto: Z. Orbán

PODARÍ SA VEĽKÁ VEC?

Michal Noga, Roman Slobodník

Pravdepodobne nikoho z nás nie je treba presvedčať o význame krkavcovitých druhov vtákov ekosystémoch. A vôbec, argumentovať významom druhu pre zabránenie jeho zabíjania je už ústupok, ktorý sme my, „ochranári“, zdedili z minulosti. Veď druhy, ktoré neohrozujú život a zdravie človeka a ani výrazne nepoškodzujú jeho ekonomické záujmy, by mali byť chránené automaticky, bez nutnosti ďalšej argumentácie. V prípade krkavcovitých druhov sa ale už viac ako 100 rokov deje opak. Bez riadnych štúdií, výskumných prác a serióznych argumentov sú tieto druhy každoročne legálne usmrcované. A je tak trochu hanbou nás všetkých (ornitológov), že sme doteraz voči tomu nedokázali výrazne zakročiť.

V rámci projektu „Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline“ sa tento stav pokúšame napraviť – a to získaním celoročnej ochrany pre havrana čierneho a obmedzením doby lovu straky a vrany v oblastiach, ktoré sú dôležité pre zachovanie vhodných hniezdných podmienok sokola červenonohého.

Po súhrnnej a dôkladnej analýze vedeckých prác a štúdií o potravnom správaní uvedených druhov a ich vplyve na ostatné druhy (najmä na poľnú zver), sme začali maratón jednání so Slovenskou poľovníckou komorou, Ministerstvom životného prostredia a Ministerstvom pôdohospodárstva. Je to zdĺhavá cesta, ale snáď bude na jej konci pre slovenské poľovníctvo významný krok vpred – od nič neriešajúcej, ubližujúcej tradície k modernému a komplexnému poľovnímu hospodáreniu.

Ako je to v okolitých krajinách? Spýtali sme sa. Celoročný zákaz lovu straky platí v Dolnom Rakúsku, Tírolsku ako i vo viacerých oblastiach Nemecka. V Maďarsku je lov straky posunutý o jeden mesiac, loví sa tam od 1. júla do konca februára, v Čechách platí rovnaký stav ako u nás. Výraznejší je ale rozdiel v dobe lovu havrana čierneho. Ten má na rozdiel od Slovenska v susediacich krajinách – v Maďarsku, Českej republike, v Dolnom Rakúsku i vo vybraných oblastiach Nemecka celoročnú ochranu.

Tab. 1.: Súčasná a navrhovaná doba lovu straky, havrana a vrany.

Druh	Súčasný stav	Navrhovaná úprava v piatich CHVÚ
Havran čierny	od 1. júna do konca februára	celoročný zákaz lovu
Straka obyčajná	od 1. júna do konca februára	Celoročná ochrana sa bude ročne striedať s dobou lovu od 1. septembra do konca februára
Vrana obyčajná	od 1. júna do konca februára	Celoročná ochrana sa bude ročne striedať s dobou lovu od 1. septembra do konca februára

Zastrelená straka s odrezanými nohami, ktoré sú „dôkazom“ pre „úspešného“ lovca. Foto: M. Noga

Výsledok tradície.

Foto: M. Noga

Detail na odrezané nohy straky.

Foto: M. Noga

Nik samozrejme nespochybňuje fakt, že straky, vrany, havrany či krkavce konzumujú vtáčie znášky, alebo ulovia mláďatá vtákov či cicavcov. A hoci i nám samým je lúto zničeného hniezda peníc, alebo usmrteného mláďaťa drozda, chápeme to ako nevyhnutnosť, ktorá má svoje miesto v prírodných, ale i pozmenených ekosystémoch. Človek by mal do tohto stavu zasahovať jedine a výlučne vtedy, ak je negatívny vplyv predátora jednoznačný a nespochybniteľný a zároveň neexistuje iné riešenie na zmiernenie jeho vplyvu. A najradikálnejšia možnosť – usmrcovanie – musí byť vždy až poslednou možnosťou, ak sa ostatné opatrenia a kompenzácie ukážu ako neúčinné.

POĎAKOVANIE

Ďakujeme Davidovi Horalovi, Thomasovi Zuna-Kratkemu a Szabolcsovi Soltovi za poskytnutie údajov o situácii s ochranou krkavcovitých druhov Českej republiky, Rakúska, Nemecka a Maďarsku.

SUMMARY

BIG DEAL

A close symbiosis was proved between the Red-footed Falcon and Corvidae species, such as the Rook, Magpie and Crow. The hunting season of above mentioned species is set in the Regulation between 1st of June and the end of February. This period is overlapping with the nesting period of the Falcon. Under the LIFE REDFOOT project we are taking action to regulate the shooting in most important areas to ensure enough natural nests for the Falcon to nest in.

3 D OD ZSE – DÁVAME DOMOV DRAVCOM PROJEKT SPOLUPRÁCE RPS A ZSE, A.S.

Martina Badidová

S o Západoslovenskou energetikou, a.s., ako i so Západoslovenskou distribučnou, a.s. spolupracuje Ochrana dravcov na Slovensku dlhodobo, predovšetkým pri ekologizácii siete elektrických vedení a iných aktivitách zameraných na ochranu vzácných druhov. Práve vďaka pomoci skupiny ZSE sa na západnom Slovensku podarilo vytvoriť bezpečné a vhodné územia pre viaceré ohrozené druhy dravcov. Do roku 2014 podporovala ZSE, a.s. aj naše Malé členské projekty, a to prostredníctvom alokácie časti dvoch percent z daní. Vzhľadom k rôznym zmenám v legislatíve, ale i vo vnútri spoločnosti, nastala v roku 2015 zmena. Pre tento rok poskytla spoločnosť priamu finančnú podporu na konkrétne aktivity, z týchto prostriedkov Malé členské projekty podporujeme i naďalej. Veríme, že sa nám podarilo vytvoriť nástroj dlhodobej spolupráce – na jeho udržanie je veľmi potrebné, aby sme smerom k ZSE, a.s. jasne a na pravidelnej báze referovali výstupy z našich projektov – teda to, čo všetko sa nám podarilo uskutočniť a naše výsledky podložili fotodokumentáciou.

Projekt 3D od ZSE – Dávame Domov Dravcom je primárne zameraný na 3 druhy dravcov - sokola červenonohého, sokola rároha a orla kráľovského. Záštitu nad ich ochranou prevzala ZSE, a.s. a stala sa ich hlavným finančným podporovateľom. Samozrejme, vďaka tejto pomoci môžeme realizovať aktivity i pre iné druhy dravcov a sov. Projekt zahŕňa niekoľko aktivít:

1. Monitoring populácie v celom areáli rozšírenia na území západného Slovenska. Monitoring je zameraný na kontrolu teritórií, dohľadanie a zistenie počtu hniezdiacich párov, zistenie úspešnosti hniezdenia a kontrolu počtu vyletených mláďat. Realizuje sa v nasledujúcich chránených územiach a ich okolí: CHKO Ponitrie, CHKO Malé Karpaty, CHVÚ Uľan-ská mokraď, CHVÚ Lehnice, CHVÚ Špačince, CHVÚ Záhorské Pomoravie, CHVÚ (CHKO) Dunajské luhy, CHVÚ Dolné Považie, CHVÚ Ostrovné lúky, CHVÚ Sys-lovské polia. Monitoring dravcov v tomto rozsahu nie je zastrešený projektmi a doposiaľ bol podporovaný prostredníctvom Malých členských projektov RPS,

na ktoré prispievala aj skupina ZSE, prostredníctvom alokácie 2 % z daní.

2. Krúžkovanie mláďat – okružkovaných bude viac ako 80 mláďat sokola rároha a 50 mláďat orla kráľovského.

3. 3D od ZSE – Daruj Domov Dravcom – na západnom Slovensku je v súčasnosti v stromoradiach, remízках, lesíkoch a vetrolamoch nainštalovaných viac ako 300 búdok a 30 hniezdných podložiek. I keď veľa búdok bolo inštalovaných v rámci projektu pre záchranu sokola červenonohého, búdky sú obsadované rôznymi druhmi dravcov a ich prítomnosť priťahuje i vzácného sokola červenonohého. Poznanie toho, ktorý druh dravca hniezdi v ktorej konkrétnej búdke, kedy boli vyliahnuté mláďatká a ako hniezdenie prebieha, nám umožňuje napríklad v prípade nálezu opusteného, či zraneného mláďaťa, zabezpečiť jeho umiestnenie do hniezda k adoptívnym rodičom a k súrodencom rovnakého veku. Uskutoční sa kontrola všetkých búdok a podložiek.

Sokol rároh

Foto: J. Chavko

Sokol červenonohý

Foto: J. Chavko

Orol kráľovský

Foto: B. Landsfeld

4. **Zimné sčítanie** – každoročne v januári sa realizuje monitoring zimujúcej populácie orla kráľovského a sokola rároha, ktorý sa koná v rámci medzinárodného sčítacieho termínu. Do tohto sčítania sa Slovensko zapája ako jedna z mnohých krajín Európy, ktoré sa počas rovnakého víkendú zúčastňujú počítania týchto ohrozených dravcov, predovšetkým v hniezdných a lovných teritóriách. Okrem sčítania orla kráľovského a sokola rároha sa v januári koná aj monitoring zimujúcej populácie kaní červených, pričom tieto dravce sa u nás v zime zdržiavajú vo väčších počtoch a ich zlety na nocoviská sú naozaj impozantné.

Ďalším druhom, ktorého monitoring je zameraný na zimné obdobie, je kaňa sivá, pretože v inom období roka sa tento dravec na Slovensku nevyskytuje. Rovnako aj v tomto prípade zisťujeme, kde sú zimoviská kaní – monitoruje sa popoludní až do zotmenia, na potenciálnych lokalitách.

5. **Exkurzie pre zamestnancov ZSE a verejnosť** – doteraz sme uskutočnili exkurziu v Lehniciach a na Devínskej Kobyle.

Pre udržanie dlhodobej spolupráce a záštity nad ochranou vzácnych druhov zo strany našich podporovateľov je dôležitá komunikácia našej práce a výsledkov, vrátane výstupov Malých členských projektov a ich prezentácia navonok v podobe údajov, článkov, fotografií. Vieme, že práve vďaka našim členom aktívne prispievame k ochrane dravcov a sov na Slovensku a chceli by sme, aby to o nás vedeli i naši podporovatelia.

SUMMARY

3D FROM ZSE GROUP – WE GIVE HOME RAPTORS

Company ZSE Group financially supported activities of RPS in year 2015. The project called „3D from ZSE Group – We give home raptors“ aimed primarily to protection of Red-footed Falcon, Saker Falcon and Eastern Imperial Eagle. Monitoring of the population in West Slovakia, bird-ringing, control of nest boxes, Winter Raptor Survey and excursions for employees of ZSE Group and general public are main activities of the project.

ČASOPIS „DRAVCE A SOVY“ JUBILUJE

Michal Noga

Stalo sa to v priebehu roku 2004, presnejší dátum si nevybavím a asi to ani nie je potrebné. V tom roku zažívala naša organizácia veľké zmeny, ktorých iniciátorom bola najmä Slávka Siryová. Organizácia sa premenovala, vytvoril sa sekretariát, prenajali sa kancelárske priestory a v pláne bolo i obnoviť vydavateľskú činnosť organizácie. Zborník Buteo prevzali kolegovia z Čiech, ale vzhľadom na rozvíjajúcu sa organizáciu sme potrebovali aj vlastný zborník alebo časopis. Nakoniec sme sa rozhodli pre alternatívu, kedy organizácia bude vydávať periodiká dve – popularizujúci časopis „Dravce a sovy“ a odborný zborník „Slovak Raptor Journal“. Jednoduchšie bolo začať časopisom a tak sme ním aj začali. Presne pred desiatimi rokmi vyšlo jeho prvé číslo. Spomínate si naň? Na obálke bol záber kuvika od Stana Harvančíka, skenovaný ešte z farebného diapozitívu. Od vtedy tých čísel vyšlo 19. Mám ich tu všetky, od prvého až po to posledné, z decembra 2014. Skúsme na ne pozrieť trochu štatisticky. Spolu je to 538 strán, 325 príspevkov spolu od 66 autorov a dopĺňa ich viac ako 760 fotografií. A čo som sme písali? Najčastejšie – 19 článkov - sme písali o sokolovi rárohovi a orlovi kriklavom. O článok menej má orol kráľovský. Na treťom mieste skončil sokol sťahovavý, o ktorom sme publikovali 15 článkov a správ. Celkom jasne sa tu ukázala intenzita záujmu a (alebo) projektová podpora výskumu a ochrany.

Pre ilustráciu ponúkame počty článkov o druhoch v tabuľke.

Druh	Počet článkov
<i>Aquila pomarina, Falco cherrug</i>	19
<i>Aquila heliaca</i>	18
<i>Falco peregrinus</i>	15
<i>Circus pygargus, Glaucidium passerinum, Otus scops</i>	14
<i>Haliaeetus albicilla</i>	13
<i>Falco vespertinus, Milvus milvus</i>	11
<i>Aquila chrysaetos, Asio otus</i>	10
<i>Athene noctua, Buteo buteo, Falco tinnunculus, Strix aluco, Strix uralensis</i>	8
<i>Bubo bubo, Milvus migrans</i>	7
<i>Circus aeruginosus, Falco subbuteo</i>	5
<i>Aegolius funereus</i>	4
<i>Asio flammeus, Circaetus gallicus, Pernis apivorus, Tyto alba</i>	3
<i>Accipiter gentilis, Circus cyaneus</i>	2
<i>Accipiter nisus, Gyps fulvus</i>	1

Ak na to pôjdeme z opačného konca, ani raz sme sa (ak odhliadneme cestopisné články z iných krajín) podrobnejšie nevenovali štrnástim druhom – bradáňovi, zdochlinárovi, supovi hnedému, kršiakovi rybárove, orlovi hrubozobému, orlovi stepnému, orlovi malému, kani stepnej, myšiakovi hrdzavému, myšiakovi severskému, krahujcovi krátkoprstému, luncovi sivému a sokolovi kobcovi. Osobne ma prekvapuje absencia článkov o myšiakovi severskom alebo sokolovi kobcovi – sú to pomerne atraktívne druhy, vyskytujúce sa u nás v mimohniezdnom období. Nízky počet článkov o krahulcovi je možno odrazom malého záujmu o tento druh, hoci určite by si zaslúžili pozornosť jeho „prírodné“ ale i mestské populácie. Autorský register je tiež pomerne zaujímavý, v ňom sa prirodzene odráža zloženie redakčnej rady a sekretariátu, z radových členov je najčastejším prispievateľom Karol Šotnár s úctyhodnými 38 článkami. V tabuľke uvádzame všetkých, ktorí publikovali viac ako päť príspevkov.

Autor	Počet príspevkov
Michal Noga	64
Jozef Chavko	52
Karol Šotnár	38
Boris Maderič	30
Lucia Deutschová	23
Miroslav Dravecký	14
Samuel Pačenovský	13
Štefan Danko, Jozef Lengyel	12
Jozef Lengyel	12
Ján Korňan, Vladimír Nemček	8
Martin Dobrý, Jozef Mihók	7
Hana Latková, L. Šimák, J. Obuch	6

S poďakovaním by sa šetriť nemalo a preto je namieste poďakovať všetkým členom sekretariátu, ktorí stáli pri zrode časopisu, najmä Slávke Siryovej, Jozefovi Chavkovi a Borisovi Maderičovi. Jeho vznik by rovnako nebol možný bez dostatočného zázemia, ktoré vtedy poskytol projekt „Ochrana orla kráľovského v Karpatskej kotline“.

Veľké poďakovanie patrí Jánovi (Veterníkovi) Kaľavskému, ktorý nám prvé čísla zalamoval ešte ako

študent Strednej priemyselnej školy grafickej. Ja osobne mám na toto obdobie veľmi príjemné spomienky – boli to pravé pionierske začiatky, kedy sme len zbierali skúsenosti a často pracovali systémom pokus-omyl, často v hlbokých nočných hodinách. Veterník pracoval na prvých piatich číslach – spoznáte ich okrem iného i podľa drobnej ikonky „vtáka – jara-báka“, ktorú umiestňoval vždy na iné miesto v časopise. Od roku 2009 grafickú podobu dostáva časopis vďaka profesionálnej práci Janka Svetlíka.

Na gramatické chyby v prvých číslach striehla Lucia Nogová, v súčasnosti jazykovú úpravu rieši redakčná rada. Preklady má na starosti Lucia Deutschová, Hana Latková, Slávka Siryová a Zuzana Guziová. Ilustráciami prispievali najmä Lucia Nogová a Eva Čenduľová. Fotografov bola celá rada, môžeme spomenúť tých, ktorí mali svoj záber na „titulke“ – Stanislav Harvančík, Bedřich Landsfeld, Karol Šotnár, Jozef Chavko, Ervín Hrtan ml., Ján Svetlík, Zdeněk Tunka.

Tlač a distribúcia časopisu je hradená najmä z prostriedkov získaných z asignácie 2% dane – teda z darov ľudí a organizácií. V rokoch 2008 a 2009 podporila vydávanie časopisu Agentúra pre podporu výskumu a vývoja; v roku 2010 i Slovenská energetická a prenosová sústava a v roku 2012 Environmentálny fond. Posledné poďakovanie patrí všetkým autorom, ktorí venujú svoj čas a úsilie k tomu, aby sa podelili o svoje zážitky a skúsenosti, ale tiež o údaje z každoročnej hniezdnej sezóny. Cenné sú i rady, postrehy a polemiky. Napriek tomu, že sa do popredia v súčasnosti dostávajú rôzne sociálne siete a iné formy zdieľania údajov, verím, že i časopis bude mať stále miesto vo Vašej knižnici.

SUMMARY

DRAVCE A SOVY (BIRDS AND OWLS) MAGAZINE CELEBRATES 10 YEARS

In 2004 our organization was undergoing huge changes initiated especially by Slávka Siryová. One of the decisions was to publish one magazine for members and a Slovak Raptor Journal for science, research and conservation on birds of prey and owls. 19 issues were published since then on 538 pages, with 325 articles of 66 authors with more than 760 pictures.

Myšiak hôrny (*Buteo buteo*)
Foto: Ján Svetlík

Orol kriklavý (*Aquila pomarina*)
Foto: Ervín Hrtan

Jastrab krahulec (Accipiter nisus)
Foto: Ján Svetlík